

فرونشست زمین به صورت فزاینده در حال توسعه است | در سال 1430 جمعیت دست کم 6 استان کشور نسبت به جمعیت فعلی آن‌ها کاهش خواهد یافت.

بخش خطرپذیری مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی؛

علی بیت‌اللهی رئیس بخش زلزله‌شناسی مهندسی و خطرپذیری مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی درباره آخرین وضعیت فرونشست زمین در کشور، اظهار کرد:

پدیده فرونشست زمین به صورت فزاینده در سراسر سرزمین ایران در حال توسعه است.

به گزارش اسپادانا خبر، وی ادامه داد:

بر اساس آخرین آمارهایی که به صورت نقشه مستند شده به جز استان گیلان - که به احتمال زیاد طی یکی دو سال آینده در آنجا نیز علائمی از فرونشست مشاهده خواهد شد - در تمامی استان‌های کشور این پدیده به طور قطعی اثبات و پهنه‌های آن ترسیم شده و وسعت آن به طور مستمر رو به افزایش است.

وی با بیان این‌که خراسان رضوی در میان استان‌ها وضعیت نامطلوب‌تری دارد افزود:

متأسفانه این استان در مقایسه با بسیاری از استان‌های دیگر در وضعیت نامطلوب‌تری قرار گرفته و وسعت پهنه‌های فرونشستی در این استان حدود 25 پهنه پراکنده است که کلان‌شهر مشهد و سایر شهرهای استان را در بر گرفته است. در رده‌های بعدی استان‌های کرمان، فارس، اصفهان و تهران قرار دارند. بر مبنای آخرین مطالعه‌ای که شخصاً انجام داده‌ام متأسفانه باید تأکید کنم که طی دو سال اخیر یعنی در دو سال منتهی به زمان حاضر نرخ فرونشست در جنوب تهران حدود 3 برابر افزایش یافته است.

او تصریح کرد:

همان‌گونه که می‌دانید هرچند بارها اعلام شده که «عمده دلیل فرونشست برداشت بی‌رویه آب و به‌ویژه مصارف بخش کشاورزی است، اما یک استثنای مهم وجود دارد و آن مربوط به کانون‌های جمعیتی متراکم و متمرکز است. در این کانون‌ها الگوی مصرف آب متفاوت است به‌گونه‌ای که عمده مصرف آب به آب شرب و بهداشت اختصاص دارد. تأمین آب شرب و بهداشتی شهرهایی مانند تهران، مشهد، اصفهان، شیراز و کرمان اگر در نقشه‌ها با دقت مورد بررسی قرار گیرد، نشان می‌دهد که با افزایش نرخ‌های فرونشست در همان مناطق انطباق دارد. به بیان دیگر ما با هدف تأمین آب شرب فشار مضاعفی بر آن‌ها وارد می‌کنیم و از آن‌ها استحصال مداوم آب انجام می‌دهیم و همین امر موجب تشدید فرونشست می‌شود.

وی با اشاره به وضعیت جنوب تهران گفت:

علت این که اعلام شده در منطقه 18 تهران - که در قلب یک کانون جمعیتی قرار دارد - نرخ فرونشست سه برابر شده، آن است که طی این دوره چندین حلقه چاه که پیش‌تر کاربری غیرشرب و عمدتاً صنعتی یا کشاورزی داشتند به‌طور رسمی به تأمین آب شرب تهران اختصاص یافته‌اند.

وی با بیان این که خصلت چاه‌های آب شرب، پمپاژ مستمر و شبانه‌روزی است، اضافه کرد:

این در حالی است که در کشاورزی استحصال آب عمدتاً در دوره‌های معین آبیاری انجام و پس از آن متوقف می‌شود اما برای مصرف شرب برداشت آب 24 ساعته و مداوم است. از حدود دو سال قبل در منطقه 18 تهران این تغییر کاربری و برداشت شبانه‌روزی شدت گرفته و همین مسئله این کانون جمعیتی شهری را به‌طور جدی تهدید کرده است. این وضعیت صرفاً محدود به تهران نیست. در اصفهان و مشهد نیز شرایط مشابهی حاکم است. متأسفانه بر اساس آخرین پژوهشی که انجام داده‌ام لیه خط فرونشست تا محدوده حرم مطهر کشیده شده است. در گذشته این خط فرونشست خارج از محدوده شهر و در شمال‌غربی مشهد قرار داشت اما اکنون با توسعه شهر - که به‌صورت کشیده و خطی رشد کرده - این پهنه فرونشستی به داخل شهر و تا مرکز ثقل آن، یعنی محدوده حرم گسترش یافته است.

او با تأکید بر ارتباط این روند با سیاست‌های جمعیتی کشور یادآور شد:

این تحولات بی‌ارتباط با سیاست‌های جمعیت‌پذیری و تمرکز جمعیت نیست. تمرکز بیش از حد جمعیت و توسعه مراکز معیشتی در کانون‌های جمعیتی و تصمیماتی از این دست منجر به انباشت جمعیت در حدود 10 نقطه اصلی کشور شده است؛ نقاطی که در آن‌ها حدود 40 درصد جمعیت ایران ساکن هستند. طبیعی است که نیاز غذایی، نیاز به میوه و سبزیجات و سایر اقلام مصرفی این جمعیت عمدتاً باید از همان محیط پیرامونی همین کانون‌ها تأمین شود. این موضوع فشار مضاعفی بر پهنه سرزمینی همان مناطق وارد می‌کند؛ به‌گونه‌ای که گویی ما از برخی نقاط خاص، ظرفیت آبی را به‌صورت حداکثری استخراج می‌کنیم، در حالی که بسیاری از دیگر نقاط کشور با ظرفیت‌های دست‌نخورده بلااستفاده باقی می‌مانند.

وی با اشاره به برآوردهای جمعیتی گفت:

برآوردها نشان می‌دهد در سال 1430 جمعیت دست‌کم 6 استان کشور نسبت به جمعیت فعلی آن‌ها کاهش خواهد یافت. نکته جالب‌تر این است که دو نقطه‌ای که بیشترین انباشت جمعیت را تجربه خواهند کرد، شهرهای کرج و تهران هستند؛ بر اساس روندهای مهاجرت، نرخ زاد و ولد و سایر پارامترهای آماری قابل‌سنجش. در واقع ما با یک پدیده چندوجهی روبه‌رو هستیم. از یک سو مدیران و متولیان بخش آب می‌گویند جمعیت افزایش یافته و ناگزیر باید آب مورد نیاز این جمعیت تأمین شود که سخن درستی است. از سوی دیگر بخش کشاورزی تأکید می‌کند که وظیفه دارد غذای جامعه را فراهم کند که این نیز درست است. اما این مجموعه به یک سیستم مدیریت کارآمد، یکپارچه و هماهنگ نیاز دارد؛ مدیریتی که بتواند ضمن بهره‌گیری از استعدادها و ظرفیت‌های 4 فصل کشور، این پدیده را به‌صورت علمی و هوشمندانه مدیریت و کنترل کند.

وی اظهار کرد:

اقداماتی در دولت آغاز شده است، از جمله تصویب ایجاد «ستاد ملی فرونشست» و مواردی از این دست. اما آنچه در سطح میدانی و روی زمین مشاهده می‌کنیم نشان می‌دهد که هنوز اقدام مؤثر و ملموسی متناسب با ابعاد بحران انجام نشده است. به‌عنوان مثال، اخیراً - که قطعاً شما نیز در اخبار مشاهده کرده‌اید - آقای عارف برای افتتاح یک کارخانه فولاد به نیشابور رفت. در حالی که چند ماه پیش در همان منطقه بزرگ‌ترین شکاف فرونشستی کشور ثبت شده بود. در چنین اکوسیستمی مکان‌یابی طرح‌های آب‌بر اساساً غیرمنطقی است.

بیت‌اللهی با طرح این پرسش که "چرا این‌گونه تصمیمات اتخاذ می‌شود؟" توضیح داد: پاسخ این است که عملاً ضوابط و مقررات مشخص و مؤثری در این زمینه نداریم؛ حتی در ساده‌ترین سطح ممکن که بگوییم در زون‌هایی که فرونشست با شدت و نرخ بالا رخ می‌دهد، برخی مکان‌یابی‌ها و استقرار صنایع آب‌بر ممنوع باشد. چنین تصمیمی نه‌نیاز به بودجه کلان دارد و نه نیازمند سرمایه‌گذاری سنگین است. بلکه صرفاً یک تصمیم مدیریتی است. با این حال همین حداقل‌ها هم تدوین و اجرا نشده است.

وی تأکید کرد: بنابراین ضروری است یک اقدام همه‌جانبه و سیستماتیک در حوزه‌های مختلف صورت گیرد؛ در زمینه مکان‌یابی طرح‌ها، توسعه شهرها، حفر چاه‌ها، نوع کشاورزی و شیوه‌های آبیاری، و از همه مهم‌تر در حوزه آموزش و آگاهی‌بخشی عمومی و تخصصی. تنها از طریق چنین رویکرد جامع و هماهنگی است که می‌توان خطرات ناشی از پدیده فرونشست را کاهش داد و آن را تا حد امکان کنترل کرد.

منبع | تسنیم

برچسب‌ها: [بحران آب](#) [1]

[محیط زیست](#) [2]

[جمعیت](#) [3]

